

נייר עמדה בנושא

שמיטה ממלכתית

מבוא

דו"ח מבקר המדינה 59ב, עמ' 1049, העוסק בטיפול הממלכתי בשנת השמיטה, דן בשלושה ליקויים מרכזיים בהיערכות לשמיטה הממלכתית: העדפה מובהקת של "אוצר בית דין" על פני "היתר המכירה" בניגוד למדיניות שהייתה נהוגה עד כה; אי היערכות מוקדמת לשנת השמיטה ומתן תמיכה לזכאים; מחירי פירות השביעית ב"אוצר בית דין" היו גבוהים בשיעור 66% מן הפירות שב"היתר המכירה".

עמדת רבני "צהר"

- היתר המכירה כפתרון עיקרי.** פסיקתם של הרבנים הראשיים לישראל לדורותיהם בנושא השמיטה תקפה גם היום. לרבנות הראשית אחריות כלפי החקלאים היהודים, כלל המשק החקלאי בישראל, ושמירה על אדמות הלאום. הפסיקה ההלכתית בנושא השמיטה נסמכת על היבטים אלו. בהתאם לעיקרון זה, קבע הפוסק הגאון הרב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל שכל זמן שהוא נצרך {?} "היתר המכירה הוא יסוד הכשרות במדינה". לפיכך, על המדינה להעדיף במובהק פתרונות המבוססים על "היתר מכירה". בד בבד עם יישום היתר המכירה, תאפשר הרבנות שימוש בפתרונות אחרים דוגמת "אוצר בית דין".
- אכיפת מדיניות הרבנות הראשית.** הרבנות הראשית תבטיח את קבלת הוראותיה בענייני השמיטה על ידי רבנויות הערים ללא יוצאת מן הכלל. יחד עם זאת, מותר לרבנות העיר לתת תעודה נפרדת לעסק המעוניין בה העומד בתנאים הנדרשים, המאשרת שהעסק אינו נסמך על "היתר המכירה".
- היערכות מוקדמת.** הרבנות הראשית תיערך לשמיטה הממלכתית כמה שנים לפנייה. היא תיידע את כל המשקים החקלאיים מבעוד מועד, כשנה לפני שנת השמיטה, על היערכות מיוחדת, ותיזום את היערכותם לשנת השמיטה, כולל שותפות במכירת הקרקע, כדי למנוע עיכובים במתן התמיכה לחקלאים.
- פירות שביעית אמורים להיות זולים לכלל האוכלוסייה.** לפי התורה, פירות שביעית אמורים להיות הפקר ונגישים לכל חנם, שנאמר: "וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִשְׁטְתָּה וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ" (שמות כג, יא). אמנם במציאות בימינו, ברור שלא ניתן לחלק פירות חנם, אך מצב שבו פירות שביעית יקרים בהרבה מפירות שאר שנים הוא הפך ממגמת התורה.
- אסור לסחור בפירות שביעית.** אסור להפיק רווח מסחרי מפירות שביעית, וכל מי שסוחר בפירות שביעית נפסל לעדות (משנה, סנהדרין, פרק ג, משנה ג). לאור זאת, שומה עלינו לבער את התופעה שארגוני הכשרות מפיקים רווחים גדולים מן הטיפול בפירות שביעית במקום להסתפק בהחזר הוצאותיהם בלבד.
- קביעת מחיר מומלץ לירקות ולפירות שביעית ופיקוח עליו.** כדי לאפשר מחיר זול לכול ולמנוע רווחים מירקות ופירות שביעית המיובאים מחוץ לארץ, משרד הכלכלה יקבע מחירים מומלצים לתוצרת השביעית בשנת השמיטה הנוכחית, שישקפו את הוצאות הייבוא והמשגיחים. על המחיר יוטל פיקוח צמוד כדי לוודא שלא תהיה חריגה ממנו. כמו כן, יינתנו זיכיונות למספר רב של יבואנים כדי להוזיל את מחירי הסחורות המיובאות.